

MALCONTENTA

*a partir de la novel·la
de Sebastià Alzamora*

Acte 1

1. L'infern

A l'escena hi ha un patíbul amb diverses forques a la vista. És de fusta vella, com un ésser mig viu. Els baixos del patíbul estan farcits de terra i trossos de fusta. En escena hi ha dos abrigalls fets de pells de cabres. N'Antònia apareix de sota del patíbul, arrossegant-se i atravesant la terra. Va bruta, suada, amb les robes mig banyades. En Joan està ajagut tapat amb les pells de cabra. Quan la sent, en Joan s'incorpora. N'Antònia s'espanta.

Joan: No t'espantis, som jo! Les tenia preparades per quan venguessis.

Antònia: Això és l'infern?

Joan: Sí, Antònia. Benvinguda. (Ella es posa a plorar). Per què plores, dona?

Antònia: Perquè no la tornaré a veure mai més, Joan! Sa nostra filla...

Joan: Vine. (Ella s'hi acosta. S'abracen).

Antònia: Creia que seria diferent. (En Joan somriu).

Joan: Això és perquè encara no l'has vist bé. Això només és l'entrada. (Silenci).

Antònia: He matat un home.

Joan: Ho sé. Vares fer ben fet. (Ella no pot aturar la plorera).

Antònia: També és aquí?

Joan: Sí, però sense cap va una mica desorientat. De vegades ensopega o topa amb les parets. (Riu).

Antònia: (A Públic). En Joan riu, no atura de riure. I a mi em fa por. (A n'en Joan) Joan, tu ets el dimoni?

Joan: (Riu) Quina idea més extravagant, Antònia. El dimoni no existeix.

Antònia: I Déu?

Joan: Déu? Oblida'l, no mos perdonarà mai.

(En Joan no atura de riure i es tapa amb les pells, per transformar-se en la geperuda. Ella es treu la roba bruta i davall hi duu un vestit de nina més petita).

2. LA GEPERUDA

Antònia: (A públic, mentre es desvesteix) Els marges de paret seca sembla que s'acaben de coure, com si les pedres continguessin alguna mena de suc o de sang. Bufa la brisa que arriba de vorera de mar, olorosa d'algues i de pegellides.

Geperuda: Qui hi ha aquí? Qui ets?

Antònia: Me diuen Antònia.

Geperuda: Antònia, eh? Deus esser molt joveneta.

Antònia: Tenc dotze anys.

Geperuda: A mem, dona'm sa mà.

(Silenci).

Geperuda: Ah, ets tu. Ja m'ho pensava que qualche dia te trobaria per aquests camins.

Antònia: Venc de collir figues. En voleu alguna, madona?

Geperuda: Ja no tenc edat per menjar fruita.

Antònia: Què és això que duis damunt s'esquena, madona?

Geperuda: Un gep, filla meva. Que no ho veus?

Antònia: No, vull dir aquesta... Això què és, una guitarra?

Geperuda: Ah, sa lira! No és cap guitarra, però així mateix fa música. Una música petita però dolça. T'agradaria escoltar-la?

Antònia: Sí.

Geperuda: Ajuda'm. Digue'm on podem seure.

Antònia: Vos agrada aquí?

Geperuda: Mai havia estat tan bé. Saps, què és un romanç, nina?

Antònia: No, però mumare, quan s'enfada amb mi, sempre me diu que no li vagi amb romanços.

Geperuda: Es romanços no són dolents, només que s'ha de saber escoltar-los. Digues, t'agradaria escoltar-ne un?

Antònia: Per ventura sí.

Geperuda: Molt bé. Ara escoltaràs es romanç des Capitel·lo. Saps què és un Capitel·lo?

Antònia: No.

Geperuda: Un capitel·lo és un capità petit, xerec i de mala casta. Saps què és un capità?

Antònia: Tampoc.

Geperuda: Idò és un home que té autoritat per matar-ne un altre.

Antònia: Però matar és un pecat. Ho prohibeixen es manaments de Déu.

Geperuda: Escolta, Antònia.

Allí a la vila d'Algaida
tota la gent en fugí,
tret d'una noble dama
que té pres el seu marit;
la dama plora i més plora
i sospira dia i nit.

Set anys fa que el té pres
i set més que no l'ha vist.

Xerra amb el Capitel·lo
que li torni el seu marit:

-Déu el guard, el Capitel·lo,
si em vol treure el marit?-

-Sí, per cert, noble dama,
si ve amb mi a dormir a la nit.-

-Noble esposa, què t'ha dit?-

-M'ha dit que sí te'n trauria
si hi volgués dormir anit.-

-Fes-ho, noble estimada,
fes-ho, pel nostre amor,
que quan jo de presó surti
li trauré el cor.

En entrar dins la cambra

la dama fa un sospir.

-No s'espanti, estimada,

ja el veurà al dematí;

abans no arribi el dia

tindrà el marit aquí.

Ella, que és matinera,

a les cinc del matí,

quan és a punta d'alba,

la dama a la finestra ix.

Veu les forques plantades,

veu penjat el marit.

-No xerri, Capitel·lo,

s'enrecordarà de mi;

m'ha llevat l'honra meva,

m'ha penjat el marit.

-No t'espantis, oh dama,

jo seré el teu marit,

tenc la dona malalta

que està a punt de morir,

i si ella no es moria

jo l faré morir.

Ella es gira i se'n torna,

ningú la veu sortir.

Un dia en sortir de missa

el Capitel·lo era allí.

-Hola, bon Capitel·lo,

t'enrecordes de mi?

-Teniu pietat, dama,

pietat per a mi.

-Tanta com en tinguéreu

en penjar el meu marit!-

Li dóna punyalada;

la primera el nafrà;
la segona el du a terra;
la tercera el matà.

Geperuda: T'ha agradat, filleta?

Antònia: Sí.

Geperuda: I l'has entès?

Antònia: No.

Geperuda: Vol dir que estimaràs i seràs estimada, filla, i això te farà feliç i desgraciada. Va, dona'm una figa.

3. Caminaràs sobre els claus de Crist.

(La geperuda es treu les pells que duu per damunt com si la cremassin).

Antònia: Encara plores, Mateu?

Mateu: T'he dit que ets homos no ploram.

Antònia: Ah, no? Jo te veig plorar, Mateu.

Mateu: Que callis, t'he dit, beneita!

Antònia: Jo no som beneita!

Mateu: Bah! (Batec). Ja que ets tan llesta, puja damunt sa figuera de moro.

Antònia: No, perquè punxa.

Mateu: Ho veus com ses nines sou covardes i beneites? Va, ja que ets tan viva segur que trobaràs sa manera de pujar sense punxar-te.

Antònia: No ho faré.

Mateu: Perquè ets curta.

Antònia: I tu un betzol.

Mateu: Què vols, una galtada? No siguis insolent!

Antònia: I tu no siguis cap de fava.

Mateu: Cap de fava? M'has dit cap de fava?

Antònia: Cap de fava, cap de fava!

Mateu: Vine aquí! T'he dit que vénguis aquí tot d'una, beneita, curta! Puja a sa figuera!

Antònia: Puja-hi tu!

Mateu: Beneita!

Antònia: Cap de fava!

Mateu: M'has tornat a dir cap de fava?

Antònia: Cap de fava, cap de fava!

Mateu: Vatuadell de nines! Tantes com cavalls verds!

Antònia: (a públic): I en Mateu cull una pedra del terra i me la llança amb tanta força com és capaç. Es projectil va dirigit a n'es front o a sa cara, però m'impacta a n'es ventre. (gest de l'impacte).

Mateu: Ho veus, qui plora? Ets homos no ploram, només ploren ses dones i ses nines beneites!

Plora, curta, ara que saps per què plores! I vull que pugis a sa figuera, a veure si n'aprens! M'has sentit?

(En Mateu l'agafa dels cabells, i se l'enduu arrossegant-la davall del patíbul).

4. L'ARRIBADA DEN JOAN

(N'Antònia surt escapada de davall del patíbul).

Antònia: (Rabiosa i ferida) No pujaré a sa figuera, te dic!

(En Joan apareix sobre el patíbul).

Joan: Som en Joan. Vénc de Son Durí i duc un encàrrec de mon pare. (En Joan pega un bot per baixar del patíbul i va cap a l'altre lateral. Parla cap a l'interior del patíbul). Diga'm una cosa, per què has apedregat aquesta nina? (Pausa). Ho has fet. Ho he vist. Ja era aquí quan ho has fet i ho he vist. Li has tirat una pedra a n'es ventre. Nina, no és vera el que dic? (Pausa). Digues, nina, tu què noms?

Antònia: Antònia.

Joan: Molt bé, Antònia. I ara t'ho deman a tu: què noms? (Pausa). Vull que me diguis es teu nom i per què apedregaves n'Antònia. (Pausa). Ho he vist. Antònia, és vera o no és vera, que aquest t'ha apedregat?

(Ella es redreça i sembla que creix un pam de sobte).

Antònia: Sí.

Joan: Ho has sentit? Ella mateixa diu que li has fet mal. Va, digues, per què ho has fet?

Antònia: M'has apedregat!

Joan: Trobes que així és com un germà ha de tractar sa seva germana petita? Perquè ella és més

jove que tu, no és vera?

Antònia: Sí que ho som. Ell té 15 anys i jo 13.

Joan: Mira, jo també en tenc 15. I no som cap nina. Començam a assemblar-nos, tu i jo. Va, diga'm d'una vegada què noms?

Antònia: Mateu. És es meu germà i nom Mateu.

Joan: Mira, Mateu. Ara tu i jo jugarem a un joc. Agafa dues pedres. Només has de fer una cosa: apedregar-me. Com ho has fet amb ella. I no una vegada, sinó dues. És un joc. Jo me posaré a cinc passes de tu, i tu apuntes i me tires ses pedres. Primer una i després s'altra. No me defensaré. És un joc. Per riure una estona. Tu també riuràs, Mateu, perquè te don tot s'avantatge. I segurament sa teva germana també riurà.

Antònia: A mi no me fa cap riulla.

(En Joan la va mirar amb una tendresa que ella també va sentir per primera vegada en la seva vida).

Joan: Tranquil·la, Antònia, ja veuràs com és divertit. Què, Mateu, surts i mos hi posam? Vénga, valent, que no tenim tot lo dia. He vengut a donar un encàrrec a ton pare i no me'n puc anar sense donar-li. Vénga, te podràs esbravar ses ganes de tirar pedres i no farà falta que les tiris a sa teva germana petita.

Antònia: Va, deixa-ho fer, per favor. Tampoc m'ha fet tant de mal.

Joan: Me posaré a cinc passes. Comprovarem sa teva punteria. I si no m'endevines, te posaré una penyora. A n'es jocs, sempre hi ha penyores.

Antònia: Deixau de fer beneitures, va!

En Joan va enfosquir els ulls.

Joan: Sa penyora te la diré si arriba es cas. Mateu no passis ànsia que no pots fallar. Estaré a cinc passes i no me defensaré. A veure on me fereixes, no estalviïs forces. Surts o no?

Antònia: Però no veis que fareu un disbarat?

Joan: Si vols me pos davall de sa figuera de moro, que t'agraden molt.

Antònia: No faceu dois!

Joan: Estic esperant que surtis, Mateu, per veure si ets capaç de repetir el que has fet amb sa teva germana. Som més alt i més bo d'endevinar, no t'ho sembla?

Antònia: Ja basta! Què sou, dos galls?

Joan: No, Antònia. Aquí només hi ha gallines. (Pausa) Mateu?

Antònia: (A públic) Sa pedra surt disparada com un projectil. Hauria pogut trencar es front de qualsevol home que en rebés es cop, però surt terriblement desviada. Impacta contra una pala de sa figuera de moro i la fa caure.

Joan: Gràcies, Mateu. No has tirat gaire bé. Te queda una altra pedra. Millora sa punteria, al·lot. Ja t'he avisat que jo no me mouré.

Antònia: Basta! No estau bé!

Joan: En voler, Mateu!

Antònia: No! (A públic) Sa pedra, com una bala, va directa al mig des seu front. Però ell, com si tengués tot es temps del món, aixeca sa mà oberta i l'agafa amb una gentilesa digna d'una dansa.

Joan: No t'hi poses per poc. Si no arrib a aixecar sa mà, m'arrabasses es pensaments.

Antònia: Mateu, però què te passa pes cap? Però si no el coneixem de res!

Joan: Una bona tirada. Veig que hi havia ràbia. Però a n'es jocs, qui perd, paga penyora. I tu has perdut! Has perdut! No m'has endevinat! O creus que he tengut sort? He tengut sort? Creus que qualque dimoni com jo m'ha fet favor? I tu què penses, Antònia? Ha estat el dimoni o he estat jo, qui ha aturat sa segona pedra?

Antònia: (encarant-s'hi). Deixa'l tranquil. Som sa seva germana.

Joan: I això li dóna permís per apedregar-te?

Antònia: No. Però tu tampoc no tens cap permís per tractar-lo d'aquesta manera. No te coneixem.

Joan: Però me coneixereu. Tu, sobretot. Si me vols conèixer.

(L'inunda una sensació entre rebuig i atracció).

Antònia: Et veuré mort, Joan Durí.

(Ell la mira, s'en duu el dit gros a la boca i el besa).

Joan: Et jur que serà com acabes de dir, Antònia. Però abans he de fer un parell de coses. Venc a donar un encàrrec de mon pare a n'es vostre pare. I he de xerrar amb ell.

Antònia: Deixa fer mon pare! No has de menester xerrar amb ell per a res!

Joan: No li he de dir res mal dit. I a tu, Mateu, t'he de posar una penyora.

Antònia: Ves-te'n, Joan Durí.

Joan: He dit que encara no me'n vaig. Mateu, saps què són els claus de Crist? És un card. És aquí defora. Treu-te ses sabates, Mateu. Te vull veure caminar per damunt dels claus de Crist. Aquesta és sa meva penyora. Ara has de pagar sa penyora. Treu-te ses sabates o te les trauré jo.

Antònia: (movent el cap apesarada) Crec que t'hauràs de descalçar.

En Joan la va mirar amb aprovació. Ella va notar una escalfor que li pujava per tot el cos.

Joan: Surt, o entraré jo.

En Joan entra i sentim una brega ferotge.

Antònia: (a públic) Mon pare en sentir es crits ve a n'es corral. En Joan Durí s'incorpora. "Me dic Joan Puig, i venc de Son Durí. Som fill den Rafel de Son Durí. Vós li deveu doblers", li diu. Mon pare es ruboritza i es desfà la corretja dels pantalons. En Mateu repeteix que li pegui. En Joan amenaça que no partirà fins que mumpare li torni els doblers que deu, cinquanta lliures. En un gest breu i sec, però enèrgic, sa corretja cau damunt es rostre d'en Joan Durí i sa sivella li obr un trenc a sa mandíbula. De seguida comença a sagnar. En Joan Durí es toca sa ferida amb sa mà i es posa una

mica de sang a sa boca. Fa l'efecte que la degusta. Després mira fixament mon pare. Una nova corretjada cau damunt en Joan Durí. Aquesta vegada pega damunt es seu cap, i li fa un trenc damunt es front. Veure en Joan sagnant em fa llàstima. A mi encara em fa mal sa pedrada a n'es ventre. Mon pare torna a aixecar es braç amb sa corretja i instintivament en Joan Durí, aquesta vegada, es tapa es cap amb ses mans i surt corrents com un cavall esperitat. Tot es fa amb violència en aquesta part del món.

(N'Antònia entra decidida i temerosa dins el patíbul).

5. LA GEPERUDA 2

*Hi havia un gran senyor
Que habitava el seu castell
I, a la vila, no lluny d'ell,
Hi havia un llaurador.*

*Una filla que tenia
Alta, rossa, sana i bella,
El comte, perdut per ella,
L'adorava nit i dia.*

*Perquè en tot aquell contorn
No hi havia altra fadrina
Que tengués cara tan fina
Ni amb més gràcia en el món.*

Geperuda: Malcontenta... Qui t'ha fet malbé es ventre? (Agafa la pedra.)

Antònia: Macontenta? Som n'Antònia, sa nina de ses figures. (A públic) Sa geperuda té sa pedra en sa mà, l'alça per damunt des seu cap i la converteix en pols.

Geperuda: Ja has trobat es teu pastor?

Antònia: (a punt de parlar).

Geperuda: Shhhh. Hi ha coses que no cal contar... Ses velles com jo, ja les sabem.

Antònia: He conegut un jove...

Geperuda: Passaran deu anys que el tornis veure. Arribarà a cavall. Un vel de fum. Un altre vel de fum. Sempre un vel de fum... abans del foc. Ell vendrà a reclamar un deute. El coneixeràs de lluny.

Vos mirareu a n'ets ulls. I ja no deixareu de mirar-vos. La resta deixarà d'existir: ton pare, es teu germà... Es temps deixarà d'existir... I baixarà des cavall, posarà es peus en aquesta terra...

6. L'ESTAFERM

(Apareix en Joan Durí sobre el patíbul i col·loca un estaferm, un ninot de pedaç fernet a un pal, que li permet un moviment rotatori, i proveït d'un escut fet amb les restes rovellades d'un vell bidó d'aigua, que sosté una mena d'arma. En Joan comença a pegar-li cops).

Joan: Jo no som ningú, Mateu! Jo me dic Joan Puig, i vénc de Son Durí. Som fill d'en Rafel de Son Durí. I ton pare li deu doblers. *(S'inicia una lluita amb el ninot, que retorna la violència que rep).* Podeu pegar-me si voleu. Però no me n'aniré sense ses cinquanta lliures que li deveu a mon pare. (Cop). Cinquanta lliures. (Cop). I tu, Mateu, també me deus una penyora. Caminaràs damunt des claus. (Cop). Són cinquanta lliures. (Cop). Podeu pegar-me tant com volgueu. Vénc de part d'en Rafel de Son Durí, que és mon pare. I vos he de cobrar cinquanta lliures, vós ja sabeu de què. Això m'ha dit i això vos dic. (Cop). Podeu tornar-me a pegar, però donau-me es doblers. Sinó serà mon pare que me pegui. (Cop). Són cinquanta lliures. (Cop). Cinquanta lliures (Cop).

(En Joan udola com un animal. Es gira cap a n'Antònia).

7. L'ADÉU

Joan: Encara deveu 50 lliures a mon pare. Vénc a cercar-les. (Silenci). Vaja, aquesta nina ha crecut molt bé. Tu et deies Antònia, no és així?

Antònia: Sí. I tu, Joan.

Joan: (tendre) Estic content de veure't.

Antònia: Jo també. (A públic) Es temps sembla que s'atura. No puc alenar. Es seu ulls... com em mira... desig...

Joan: Estàs cansada d'això?

Antònia: N'estic cansada.

Joan: Vendries amb mi?

Antònia: Vendria amb tu.

(Sentim un cop sec molt fort. Ara és com si el temps tornés a la normalitat).

Antònia: Es meu germà, rabiós, agafa una pedra i la llança amb tota la seva ànima. En Joan l'esquiva, però es còdol impacta a s'ull de s'animal, que comença a córrer desbocat, posseït pel mal, sense saber on va, directe a estampar-se contra es primer obstacle que trobi. En Joan Durí surt darrere cridant.

Joan: Negre, negre, vine aquí! (Parteix.)

Antònia: (A públic). Es meu germà i mon pare entren dins ca nostra.

Joan: Negre!, negre!

Antònia: (A públic) En Joan ja no hi ha estat a temps, de salvar es seu cavall. I torna, tremolant.
(En Joan torna.)

Joan: Es teu germà ha mort es meu cavall. (Plora com un infant. Batec).

Antònia: Me sap greu.

Joan: Vindràs amb mi?

Antònia: Ja t'he dit que sí.

Joan: Abans he de passar comptes amb ton pare i es teu germà. Ara me deuen 50 lliures, un cavall i una penyora.

Antònia: Fes el que hakis de fer.

Joan: (dret, a l'entrada del patíbul) Ave Maria Puríssima.

Antònia: (a públic) Sa primera que el veu aparèixer és ma mare, que s'esglaia, quan el veu afectat i rabiós. Dins sa cuina troba en Mateu amb sa boca plena de pa amb llonganissa i mon pare envalentit pes vi. En Joan despenja un clau ganxo de sa paret i l'estampa amb tota sa força des seu braç a sa cara de mon pare, que cau d'esquena a terra. En Joan agafa per s'orella en Mateu, que té sa boca oberta plena de llonganissa; i el s'endú cap a fora de sa casa. Avancen fins allà on comença es caminet amb es cards que anomenam Claus de Crist, per fer-li pagar sa penyora pendent. Avui en Mateu Suau, es meu germà, sap què és caminar descalç damunt els Claus de Crist.

ACTE 2

8. AMB EN JOAN

Joan: (Es gira cap a n'Antònia) Per què t'atures? Ja t'has cansat de caminar?

Antònia: Quan arribarem a ca teva?

Joan: Ca meva?

Antònia: Pensava me duies a ca teva.

Joan: Antònia, ara som lliures. Ca meva és tot el que veus. Aquella pedra és ca meva, aquell arbre, aquell molí, aquella muntanya, la mar és ca meva... On vols anar?

Antònia: A la mar. No l'he vista mai, només n'he sentida s'olor.

Joan: No l'has vista mai? T'agradarà molt. Es sol, abans d'amagar-se, se desfà en milers de colors damunt ses aigües. Sembla que pots agafar tots aquests lluentons dins ses mans i ficar-los dins una bossa.

Antònia: I vius tot sol... en el món?

Joan: No. Som una quadrilla. Dos homes i jo.

Antònia: Dos homes?

Joan: Però no has de passar cap pena.

Antònia: Dos homes i tu?

Joan: Sí, mira, en Fullaní és de sa teva edat.

Antònia: En Fullaní...

Joan: I llavò hi ha en Salamanca.

(N'Antònia queda muda).

Joan: Però ara te duré a veure la mar.

Antònia: Tenc gana.

Joan: Espera aquí.

9. LA TOS

(En Joan avança fins el centre de l'escenari. La veu de Joan aquí és desdobra per a fer de n'Andreu i del propi Joan. Quan n'Andreu parla, es dirigeix a un lateral. Quan és en Joan qui parla, es dirigeix al públic).

Andreu: Tu, qui ets?

Joan (a públic): Me diuen Joan. Passava pes camí d'allà i he sentit que teníeu bulla. I he vingut fins aquí.

Andreu: I què cerques?

Joan (a públic): Bé, veig que heu mogut matances. He pensat que per ventura me podia oferir per fer una mica de feina. I dinar amb voltros, si me deixau.

Andreu: No tens per dinar?

Joan (a públic): Quatre rossegons de pa que duc dins aquesta bossa. Però som bo per obrar un porc i per omplir sobrassades i llonganisses. Si me voleu, va vostre. De veres.

Antònia: (a públic) I just en aquest moment, es fill des pagès de Binissalom, interromp sa conversa amb un atac de tos rabiós.

Joan (a públic): Que no se troba bé, s'al·lot?

Andreu: D'això no n'has de fer res.

Joan (a públic): Entesos. Entesos. Així, què? Me deixau que vos ajudi i que dini amb voltros?

Andreu: Pots passar a fer budells nets, si vols.

Joan (a públic): A fer budells nets? Que faig cara de ser una dona?

Andreu: Fas cara de ser un pocavergonya, ja que ho dius.

Joan (a públic): Jo només som un pastor.

Andreu: Un pastor sense ramat. On has deixat ses ovelles?

Joan (a públic): Ah, pasturen per aquí a prop. Les he deixades a lloure, després les arreplegaré (mira n'Antònia).

Andreu: És millor que te'n tornis amb ses teves ovelles.

Joan (a públic): Però no m'havíeu dit que me donàveu feina de matancer i dinar?

Andreu: He canviat d'idea.

Antònia: Es nin té un altre atac de tos, que remou es seu cos en una petita convulsió. És una tos malalta. Una tos que li deixa ets ulls vermells i un bri de sang a n'es llavis.

Joan (a públic): Aquest infant no està bé.

Andreu: No passis pena, ja mos arreglarem. No t'hem de menester, te'n pots anar per on has vengut.

Joan (a públic): Molt bé, bon profit tengueu.

Andreu: Ja que hi ets, mira de cuidar millor ses ovelles.

(En Joan somriu, agafa el corn i el fa sonar. Sembla el gemec d'una bèstia).

Andreu: I ara què fas?

Joan (a públic): Res, vos avís que farà fred. I molt més que en farà.

Antònia: Es nin expectora una substància negrosa, enmig d'un estossecc llenyós que sembla es d'un home gran.

Joan (a públic): Cuidau aquest infant.

10. LA MAR

(En Joan corr cap a n'Antònia i l'agafa en volandes. Ella se'n desfà, s'encalquen, acaben en terra un damunt l'altre, riuen... Ella s'aparta una mica, se treu ses sabates...).

Antònia: Saps per què Mallorca no s'enfonsa dins s'aigua?

Joan: (riu) Perquè està subjectada amb quatre perns d'or.

N'Antònia sent la mà d'en Joan a la palma de la seva mà.

Antònia: Es sol algun dia pot arribar a explotar i el món quedarà a les fosques. Ho sabies?

Joan: Estic content que siguis aquí.

Antònia: Ma mare me va contar que es ple de lluna té una influència directa damunt ses dones i damunt la mar. Però jo no vaig arribar a entendre per què ho deia. I que a n'es Puig de ses Bruixes, s'hi varen veure dones que adoraven un mascle cabró a n'es voltant d'una foguera.

Joan: No m'estranya que te costi dormir.

Antònia: Eh, també me va explicar que hi ha països estranys on a n'es homes els tallen es baixos perquè puguin cantar com dones. (En Joan s'aixeca.) Però deu ser una mentida!

Joan: Es meus baixos tenen cantera!

Antònia: Alerta, també tenc entès que hi ha ànimes en pena que es passegen durant sa nit dins ses frondositats dels torrents i dels barrancs.

En Joan torna corrents i es llança sobre ella.

Joan: I els encanta devorar ses ànimes de ses joves...

Antònia: D'un moment a s'altre pots sortir corrents, submergir-te dins s'aigua, sortir nedant cap a n'es no-res i ja no saber-ne mai més res de tu. I aquesta incertesa... Tant com et mir, més bellesa trob a sa teva cara, a ses teves mans, a ses ungles poderoses dels teus peus... Són com ses peülles d'un cabrit que vaig tenir de petita. (Riu).

(En Joan comença a pegar bots i llongos com un cabrit, i a pegar crits).

Joan: Com un cabrit! Com un cabrit!

11. LA QUADRILLA

(En Joan bota damunt del patíbul i es posa dret).

Joan: No vos mogueu!

Antònia: (A públic) Es pagès de Binissalom, en sentir aquella veu, se gira cap en Joan i descobreix a n'es seu voltant una quadrilla de tres homes armats. I a mi. La Malcontenta. Així m'ha batiat sa gent. Es silenci es trenca per sa tos des nin malaltís. Es pit se li remou i li cauen els mocs damunt sa panxa.

(En Joan bota a peu pla i es posa a l'esquerra del patíbul).

Salamanca: I tu què te penses que volem?

Antònia: (A públic) Sa mare surt corrents de sa casa i agafa es nin en braços.

Joan: (d'un bot puja al patíbul) És que no m'has conegut? Quan va ser sa darrera vegada que vares fer matances? Matar un porc, obrar-lo i fer-ne sobrassades. Quant temps fa, d'això? Va, digues.

Antònia: (A públic) Es pobre nin torna a tossir. Aquesta vegada de forma estentòria.

Fullaní: (En Joan pega un bot i queda a la dreta del patíbul) Per què tus tant, aquesta criatura? Que no menja bé?

Antònia: (A públic) Sa mare l'abraça i crida, vermella de ràbia, des del portal: "Menja tot el que ha de menester! Anau-vos-en d'aquí, cabrons!"

Joan: (pega bot damunt el patíbul, treu el trabuc i apunta) I a tu com te diuen? Digues es teu nom. Es teu home nom Andreu, me'n record. Però tu no sé què noms.

Antònia: (A públic) Abans que sa mare pugui contestar, es nin torna a tossir. M'hi acost i li palp es front. Es nin bull. Està moridor, d'aquesta no en sortirà.

Joan: De veres no vos enrecordau de mi?

Antònia: (A públic) No veig d'on treu n'Andreu una aixada, però de sobte la té a ses mans. Corr cap en Joan, disposat a esberlar-li es crani. En Salamanca i en Fullaní són incapços de reaccionar. Però en Joan, amb una fredor gairebé solemne, dispara es seu trabuc i abat n'Andreu de Binissalom, que cau a terra amb un forat a n'es pit i abraçat a sa seva eina de cada dia.

Antònia: Joan, per l'amor de Déu!

(Silenci).

Antònia: Mai havia pensat que fos tan fàcil matar un home. En quin moment de sa vida es desferma sa violència?

Joan: Nin, acosta't, vine aquí! Aquesta criatura tus massa.

Antònia: I tu saps com l'has de posar bo, Joan?

Joan: Un nin que tus? I tant que sé què s'ha de fer. Nin, vine cap aquí. Tenc una llepolia.

Antònia: (A públic) Es nin obr uns ulls com taronges de primavera.

Joan: No priveu s'al·lot d'una lllaminadura, qualche gust ha de tenir.

Antònia: Joan, per favor!

Joan: Aquest infant no està bé.

Antònia: Joan, per l'amor de Déu!

Joan: Antònia, qualqu'ho ha de fer. Això no té ni cap ni centener. Aquest al·lot s'està morint.

Antònia: Però tu quina força hi tens?

Joan: Ara ho veuràs.

Antònia: (A públic) En Joan, assegut a n'es pedrís, carrega es seu trabuc amb pólvora de pedra foguera. Es nin torna a tossir.

Joan: Véns, nin? Tenc una llepolia.

Antònia: (A públic) Es nin se li acosta, a poc a poc. Sa mare crida: "no hi vagis!". Però es nin avança fins a en Joan, sense deixar de tossir. Li acarona es cabells. Posa es trabuc recolzat amb sa culata damunt s'empedrat. Assenyala es canó de s'arma...

Joan: Guaita aquí.

Antònia: "Joan, no facis això". No em respon. Tot és molt ràpid: es nin posa sa cara damunt sa boca des trabuc i un tret el decapita. No tossirà mai més. Sa mare s'adreça a en Joan amb sa intenció de matar-lo. Però en Joan l'agafa pes coll i la doblega fins que la té en terra. Treu un trinxet i li obr el coll amb una facilitat sorprenent. Ja hi ha tres cadàvers estesos en terra.

(Silenci.)

Joan: Anem.

(Camina fins on hi ha n'Antònia i se miren sense dir res.)

Joan: Què penses, Antònia?

Antònia: Que t'estim, Joan.

12. L'AMOR

Joan: He mort un homo davant teu.

Antònia: Ho has fet.

Joan: I també un infant.

Antònia: Sí.

Joan: També voldria matar es teu germà Mateu.

Antònia: Ho sé.

Joan: I encara m'estimes?

Antònia: Ja t'he dit que sí.

Joan: No ho entenc. Com me pots estimar?

Antònia: Perquè t'assembles molt a mi. O jo a tu. No ho sé. Hi ha qualque cosa que mos ferma fort, molt fort, no ho trobes?

Joan: Sí, qualque cosa hi deu haver.

Antònia: Tu te sents fermat a mi?

Joan: Per complet.

Antònia: És el que volia saber.

Joan: No n'has de dubtar ni un segon.

Antònia: Gràcies. Has estat amb altres dones?

Joan: Una vegada, però va ser pagant.

Antònia: I com va anar?

Joan: Va. No importa xerrar-ne.

Antònia: Jo no he estat amb un altre home.

Joan: Això ja ho sé, no en faltaria d'altra.

Antònia: Com que no en faltaria d'altra? Tu has pogut fer-ho sense que jo em queixi i tu sí?

Joan: Bé, és que no és el mateix.

Antònia: I per què no és el mateix?

Joan: No m'ho compliquis, Antònia. Perquè tu... Tu ets... Bé, ja saps el que vull dir. Ja saps què

ets.

Antònia: Sí, una dona.

Joan: Exacte.

Antònia: I els homes podeu fer unes coses que ses dones no podem fer.

Joan: No convé que una dona faci segons què.

Antònia: I per què?

Joan: No me facis tantes preguntes, que me mareges. Un homo és un homo i una dona és una dona. Ses coses són com són.

Antònia: No xerris com mon pare.

Joan: Una dona no és un homo.

Antònia: Tu creus que una dona no pot matar un home, com tu has fet avui?

Joan: Supòs que sí, però no està bé.

Antònia: I si ho fas tu, estàs bé?

Joan: Tampoc, però jo ja duc es feix de sa meva culpa. No hi donis voltes, Antònia.

Antònia: Idò per què l'has mort?

Joan: Perquè s'ho mereixia.

Antònia: I s'infant també?

Joan: No, però se moria. Li he fet un favor.

Antònia: Una trabucada a n'es cap no pareix cap favor.

Joan: Només de vegades.

Antònia: Bé, i ara què feim?

Joan: Primer, descansar un poc. Després necessitaria reunir-me amb en Salamananca i en Fullaní.

Antònia: Per?

Joan: Per fer feina, a tu què te pareix.

Antònia: Quina feina?

Joan: S'hostal.

Antònia: Quin hostal?

Joan: Ja ho saps, s'hostal de s'Aranjassa.

Antònia: Tornaràs a matar?

Joan: Saps què passa amb es cans? Una vegada han tastat sa sang, ja no els ve d'una presa.

Antònia: Joan, tu series capaç de matar-me?

Joan: He mort un infant.

Antònia: Però a mi, em mataries?

Joan: No, ni a tu ni a mumare.

Antònia: Ta mare?

Joan: Sí, no ho sé, ara me n'he enrecordat.

Antònia: I a mi tampoc?

Joan: A tu t'estim.

Antònia: Jo també t'estim.

(Els dos s'acosten i es besen...)

13. S'HOSTAL

Antònia: (A públic) Passam gana. Gairebé tothom a Mallorca passa gana, i noltros també, però no ens resignam. Fa un sol que crema es cul de ses llebres. Ara mateix ens cerquen per tot es migjorn. És s'horabaixa, xitxarres i dragons cerquen ombra. Arribam a s'hostal de S'Aranjassa. En Salamanca s'afua a n'es taulell i demana per beure.

(En Salamanca s'acosta al patíbul, com si fos un taulell.)

Salamanca: Bon dia. Som Déu i noltros. I volem beure.

Antònia: (A públic) L'amo somriu als quatre clients, que beuen cassalla, espanten mosques i es venten. I contesta que podem prendre de tot..., sempre que paguem.

Salamanca: Que te paguem?

Antònia: (A públic) En Salamanca contesta, desafiant, advertint que no amollarem un reial. L'amo s'hi encara i un client ens engega. I sa madona que surt de sa cuina i en Fullaní i jo que no ens movem i en Joan que s'ho mira tot des de sa porta i en Salamanca que treu sa navalla i crida més i més i cada vegada més...

Salamanca: Que no ens coneixeu encara, cabrons?!

Antònia: (A públic) I sa madona que prega a n'es marit que ens doni el que volguem i ens deixi anar, i s'hostaler que es nega i més crits...

Salamanca: Calla, mala puta! I tu, vine, banyut!

Antònia: (A públic) I l'amo s'hi acosta i els clients que diuen coses que no record i sa calor que pesa i ofega i sa suor que cau damunt es trispol i ses taules i més crits i en Joan que treu sa pistola... (*Pausa*) i es silenci. Un silenci adornat per ses xitxarres i ses darreres rampes de ses cames d'un dels clients. Només es dragons queden vius en aquella casa. En Joan apura els culs de cassalla, es torca sa boca amb sa màniga de sa camisa i surt de s'hostal. I tots anam darrere ell. Caminam durant hores. Hores de sol i de pols i ningú no diu res.

FOSC

14. ES CLOT

(Veim un petit llum de foguera. N'Antònia se desperta.)

Antònia: On som?

Joan: T'he tret d'aquell clot.

Antònia: Es clot! No hi vull tornar, Joan, per favor. No vull tornar en aquell clot. I es grillons... ses cadenes...? Com has pogut...? Tenc set.

(En Joan li dóna un poc d'aigua.)

Joan: Fa un dia sencer que no hi ets, no sabia si tornaries.

Antònia: Com m'has pogut treure d'allà? No ho entenc. Només tu pots aconseguir l'impossible. Però ara sé una cosa, Joan: que ningú ens podrà separar mai. Només la mort.

Joan: Antònia, hem de partir.

Antònia: (malestar) No me trob gens bé.

Joan: Aquí no estam segurs.

Antònia: Joan, estic malalta.

Joan: Anem, te duré a veure un metge.

Antònia: (a públic): I anam a n'es metge.

Joan: (A públic) Caminam dos dies.

Antònia: (A públic) Jo no me trob gens bé.

Joan: (A públic) A estones la duc en braços.

Antònia: (A públic) Entram a sa casa del metge.

Joan: (A públic) A punta de navalla.

Antònia: (A públic) Estic sana. Només que un infant d'en Joan creix dins meu.

15. LA MAR 2

Joan: (A públic) És molt de matí.

Antònia: (A públic) Ja fa calor.

Joan: (A públic) Està ennigulat.

Antònia: (A públic) Entre es pins es veu el cel/

Joan: (A públic) /que amenaça amb una pluja d'estiu d'aquelles que fan net.

Antònia: Que plogui, que plogui!

Joan: (A públic) Enterra fosc i ses pedres del camí, sense adonar-nos, tornen arena.

Antònia: (A públic) Tornam a ser a la mar! (a n'en Joan) Em fan mal els peus.

Joan: Els tens inflats.

Antònia: (A públic) Nedam com infants embogits.

Joan: (A públic) Oblidam per complet que som pròfugs.

Antònia: Aquí, dins la mar, no ets cap lladre ni cap assassí. Ets es meu home i t'estim.

16. LA TRAÏCIÓ

Antònia i Joan: Han agafat a la bèstia! Han agafat a la bèstia!

Antònia: Joan, Joan! No li faceu mal!

Joan: Deixau-la fer! Ella no hi té res a veure!

ACTE 3

17. L'EXECUCIÓ

Joan: (A públic) Torn a estar engrillonat. Es cap tapat, amb una caputxa de sac. Una corda me té fermat a la resta.

Antònia: (A públic) Darrere seu hi va en Salamanca i darrere, en Fullaní.

Joan: (A públic) Gairebé no puc respirar.

Antònia: Joan, estàs bé?. (A públic) Voldria demanar-li però no em surt cap paraula.

Joan: Matau-los. Matau-los!

Antònia: (A públic) Tothom crida.

Joan: (A públic) Caic en terra i es grillons m'ençaten sa pell.

Antònia: Aixecau-vos, desgraciats! (A públic) Ordena el caporal.

Joan: A la forca, penjau-los ja! (A públic) Sent que crida sa gent.

Antònia: (A públic) Gavines que travessen el cel. Crits i més renous. I un vell que els escup.

Joan: (A públic) Sa caputxa fa olor de suor, de seu, agra, m'entabana.

Antònia: (A públic) Sent un sanglot llastimós, que ve de sota la caputxa d'en Fullaní. Plora com una nina.

Joan: (A públic) És normal que tengui por; és jove. (A n'en Fullaní) Fullaní, no ploris.

Antònia: Assassins! (Silenci.) (Per ella mateixa) Assassins!?

Joan: “Tot això és culpa teva! Mos has duit aquí!”. Des de que mos han agafat, en Salamanca me'n culpa. No puc pus. A mi me penjaran ara, però a en Salamanca el mataré jo. Serà sa darrera cosa que faci i fa temps que en tenc ganes.

Antònia: (A públic) 12 de novembre de 1829. Dijous. Deu del dematí.

Joan: Te mataré jo, Salamanca! M'has sentit?

Antònia: (A públic) Arriba s'olor de salobre i de sang.

Joan: “Va matar un infant.”

Antònia: “Va degollar dues dones.”

Joan: “Va disparar contra un home coix.”

Antònia: “Més se'n mereix, per bord”.

Joan: Bord? Que véngui ara mateix davant meu qui em diu bord i m'ho torni a dir a sa cara.

Antònia: (A públic) Tothom calla.

Joan: Veniu a dir-me bord a sa cara! Però què vos heu pensat, desgraciats!? Qui me diu bord, fills de la gran puta? Amollau-me i vos faré callar a tots!

Antònia: (A públic) Es torna a sentir el sanglot d'en Fullaní, que no atura de plorar. És un so aproximadament humà.

(Baixa la llum, com si un núvol tapàs el sol).

Antònia: (A públic) El cel s'ennegreix com una gleva de sang. És un senyal. Diuen que fa uns dies va néixer una criatura amb un gep. Vol dir que hi haurà morts. Compareix es regidor.

Joan: “Silenci! Callau! Sabeu que sou condemnats a mort?”

Antònia: (A públic) No hi ha resposta, tret d'una bafarada d'olor d'aigua de mar.

Joan: Me cag en ets ossos de ta mare! Podreix-te, fill de puta!

Antònia: (A públic) És l'hora de procedir. Apareix un capellà, tibat i enravenat dins sa sotana.

Joan: Bon dia, conco!

Antònia: (A públic) És parent d'en Joan.

Joan: (A públic) Des tres, només mos penjaran a dos.

Antònia: (A públic) Un ha xerrat. Traïdor.

Joan: (A públic) Sa justícia de sa Constitució no permet executar menors d'edat.

Antònia: A la merda sa Constitució. Aquest al·lot és una serp! Una serp! Una serp!

Joan: Tio, hauríem d'anar fent via, tota aquesta gent se mor de ganes de veure'ns penjats.

Antònia: "Jaume Perelló, dit Salamanca, afirmes que vares delinquir perquè hi vares ser induït per en Joan Puig, anomenat Durí?".

Joan: Sí. Ha estat aquest...!

Antònia: (A públic) En Joan se desfà com pot de sa caputxa. Amb els ulls encesos cerca en Salamanca. Amb ses dues mans li agafa es cap i l'hi estampa contra una pedra.

Joan: (A públic) És un cop dur i sec, queda estès.

Antònia: (A públic) Mai més es tornarà a aixecar.

Joan: Matau d'una vegada a la bèstia!

Antònia: (A públic) Sisè manament: no mataràs.

Joan: Només he fet el que voltros me vàreu ensenyar, vós el primer. No trobau que ho faig prou bé?

Antònia: El dimoni no és tan mala gent. (N'Antònia puja al patíbul i es col·loca davant en Joan).
Vols que te torni a posar sa caputxa?

Joan: No.

Antònia: Posa es cap aquí.

Joan: D'acord.

Antònia: Ara posa els peus aquí. (Els hi posa.) Es condemnat està a punt.

Joan: Digau-me què he de fer, ara? Voleu que me'n penedesqui? Eh, tio? Vull confessar-me. M'acús d'haver intentat matar un capellà.

Antònia: (A públic) Me mira. I sé què pensa. (A n'en Joan) No ho facis, Joan! (A públic) Però ja és massa tard. Amb una torsió d'anguila, es desfà del voluntari reial que el subjecta, bota damunt es capellà i cauen tots dos en terra, just damunt es cadàver d'en Salamanca. (A n'en Joan) Joan, atura't, Joan!

Joan: (A públic) Ses meves dents de foc fonen sa pell envellida de sa galta des meu tio. Sa boca plena de sang, que regalima, i carn, que escup. (Al públic que presencia l'execució) Sí que vaig a l'infern! I allà vos esperaré a tots es que sou aquí! A tots!

(En Joan es ferma el dogal pel coll).

Antònia: A l'infern ja hi som, Joan.

(S'obr la trampilla als peus den Joan, i desapareix).

18. LA REVENJA

Antònia: (Seu damunt el patíbul, amb les cames penjant. A públic.) Tots els bandolers amaguen un botí. En Joan també havia amagat es seu en una cova. Me'n vaig cap a sa cova i agaf es trabuc que en Joan havia amagat, perquè sé que ben aviat tindrè visites.

(En Fullaní apareix pel centre del patíbul, i troba n'Antònia, que l'apunta amb el trabuc, des d'adalt).

Antònia: Fullaní?

Fullaní: Malcontenta...

Antònia: No em tornis a dir aquest nom. Per a tu, i per al món, som n'Antònia Suau.

Fullaní: Què hi fas aquí?

Antònia: No trobes que això ho hauria de demanar jo?

Fullaní: En Durí... M'ho va dir ell.

Antònia: I què te penses, que a jo no?

Fullaní: Ens ho podem repartir. No cal que m'apuntis amb això.

Antònia: Mai no havia apuntat ningú amb un trabuc, i t'assegur que, si ho he de menester, no dubtaré a disparar-te. (Pausa.) Per què mos vares trair?

Fullaní: No vaig ser jo.

Antònia: Conta'm per què, si vols tenir qualche possibilitat de sortir viu d'aquí. Per què els vares dir on estàvem amagats?

(Pausa).

Fullaní: Em varen amenaçar. I tanmateix mos haguessin trobat... a tots.

Antònia: I et varen prometre que no et penjarien?

(En Fullaní diu que sí amb el cap).

Antònia: Per què et posaren es grillons, per què et dugueren en es cadafal, si t'havien salvat?

Fullaní: Comèdia... sempre ho fan. (Pausa).

Antònia: Lleva't sa roba.

Fullaní: Malcontenta... Antònia...

Antònia: Llevate-la

Fullaní: Per què?

Antònia: Perquè sí. Perquè a partir d'ara tothom farà el que jo vulgui. (Pausa). I perquè avui vas mudat i aquests calçons i aquesta camisa encara les vendré a bon preu.

(En Fullaní es despulla i es tapa els baixos).

Antònia: No importa te tapis, Fullaneta. He estat amb un home de veres, i un mitja merda com tu... (Pausa). Moriràs així, en pèl, humiliat per una dona. Per traïdor.

(En Fullaní comença a plorar).

Fullaní: Antònia, per favor!

Antònia: Recordes què va dir en Joan, abans que el matassin?

Fullaní: No.

Antònia: Fes memòria. Que ens veuríem tots a l'infern. Adéu, Fullaní.

Fullaní: (A públic) El tret ressona esquerdat contra ses parets de sa cova.

Antònia: (A públic) Una bafarada de pólvora me crema sa mà. La faig neta amb saliva i l'embolic amb un pedaç. Pareix no res, però cada dia que passa me fa més mal.

19. EL PART

(N'Antònia resisteix el mal d'una contracció molt dolorosa.)

Antònia: Ara no! L'infern no és un lloc per tu. No aquest... ni cap altre. Espera. Ara no, és massa prest. Sortiré d'aquí i arribaré a la mar. Sí, la mar és la primera cosa que has de veure, una mar clara, sense horitzó... Davant la mar allargues la vista tant com ets capaç, i arriba el moment que ho veus tot blau: l'aigua, el cel... (Crit de dolor.) Espera! Aquí no, no encara... I després et mires els peus, les mans i... i camines... unes passes, i camines més... i veus que l'arena també comença a ser blava, i que no s'acaba mai... i els peus s'hi enfonsen i... I tot el que contemples et produeix una barreja d'admiració, aclaparament, fàstic i alegria. I sents dolor i plaer, i més dolor.. (Crit de dolor).
Aguanta!

(Els crits augmenten d'intensitat i de cop es mesclen amb rialles, que es transformen en una estranya alegria. Crits de dolor i paraules inintel·ligibles... Els llums van baixant. Arriben a ser molt tènues i amb prou feines deixen distingir la figura de n'Antònia. Està a la gatxoneta, parint. Una música suau acompanya l'escena. Els crits es van apagant i de cop se sent el plor de la criatura que acaba de néixer. Fosc i música.)

20. L'ENTREGA

(N'Antònia dóna l'esquena al públic i té a la seva filla en braços. L'arronsa i li canta.)

Antònia: (gairebé sense forces) Una vida, dues vides,
quantes vides teniu Vós?
Vós teniu la meva vida
i la vida de tots dos.

(Entra la geperuda, tocant la lira i s'afegeix al cant.)

Vós teniu la vida xica

*d'un infant que ve de lluny;
flor d'amor, fruita bonica,
com les cireres pel juny.*

*Vós sou la branca que es torça
en senyal de plenitud.
Vós teniu tota la força
de la meva joventut.*

*L'amor que ens omple de joia
s'ha tornat prometedor.
Un infant com una toia
amb els ulls plens de claror..*

*Una vida, dues vides,
quantes vides teniu Vós?
Vós teniu la meva vida
i la vida de tots dos.*

Geperuda: Antònia, a la fi t'he trobat. Crec que me vols donar una cosa.

Antònia: (cada vegada amb manco força per parlar) No he pogut mostrar-li la mar. Ensenyau-l'hi vós. Ensenyau-li que hi ha unes plantes mullades i obscures que fan una olor molt intensa i que són ses algues. Que hi volen ànneres i gavines. I unes bolles curioses que semblen de pèl i que se diuen pets de monja. Ensenyau-li que allò que està aferrat a ses roques són pegellides i que només les podrà veure quan es retirin les ones. Me'n vaig. L'infern m'espera.

Geperuda: Dorm, dorm, petita. Descansa.

(La llum comença a baixar lentament. N'Antònia, que ja està enterra, s'arrossega mentre crida "Joan! Joan!").

FOSC